

En kompromisløs kærlighedsaffære

af PIA JØNSSON

FORLAGET ALMAS LOGO TEJNET AF PALLE BREGNØI

alma har netop fejret sit 25 års jubilæum. Det lille forlag, der er kendt for billedbøger af høj kvalitet, har gennem alle årene være drevet af forfatteren, kulturformidleren, oversætteren og ildsjælen Susanne Vebel.

Som ung børnebibliotekar tog Susanne Vebel i 1970'erne til børnebogsmessen i Bologna. Her undrede hun sig over, at de danske forlag ikke turde binde an med at oversætte og udgive nogle af de meget interessante udenlandske kvalitetsudgivelser for børn: „Holdningen var helt klart, at det var genialt, men at det bestemt ikke kunne betale sig at udgive“, fortæller hun.

Susanne Vebel satte sig for at bevise, at det kunne det godt. Hun sagde sin tjenestemandstilling op og blev – efter lange „samtaler“ med sin afdøde mormor, Alma – forlægger, for som hun siger: „Jeg hørte hende jo: „Det kan du godt klare, Susse““. Mormoren havde været en særdeles stærk kvinde, der kunne tackle alverdens udfordringer. Det kan Susanne Vebel tydeligvis også, for sideløbende med forlagsvirksomheden har hun oversat omkring 450 bøger for børn og voksne – fra norsk, nynorsk, svensk, tysk og engelsk. I dag sidder vi på forlaget i bondehuset i Hillerød omgivet af hendes mange værker.

Klassikere & debutanter – kvalitet skal der til

Forlaget alma udgav de første år bl.a. udenlandske klassikere som *Hvalrosen og tømreren & andre mærkelige vers* (1986) af Lewis Carroll (1832-1898) – ham med Alice i *Eventyrland*, og Edward Lears (1812-1888) *Grumbuliske digte* (1986). „Det er jo virkelig klassisk høj litteratur. Jeg havde set de vidunder-

Illustration af
Jenny Thorne fra
Edward Lears
„Grumbuliske
digte“ (alma,
1986)

lige illustrerede udgaver i Bologna. De duede til både børn og voksne, så jeg kastede mig ud i det – og det kunne ved Gud ikke betale sig“, griner Susanne Veibel, der udgav 35 bøger det første år.

Via sit netværk i Dansk Forfatterforening fik Susanne Veibel nogle anerkendte kunstnere til at udgive på hendes nye forlag. På den måde entreerede hun med både Ib Spang Olsen, Palle Bregnhøi og Erik Hjorth Nielsen. Og fra starten havde hun desuden et sikkert øje for nye talenter. Såvel Hanne

Bartholin som Ellen Holmboe, Pia Halse og Lars Vegas Nielsen har haft deres debut på alma. Susanne Vebel udgiver efter 25 år stadig kvalitetslitteratur til både børn og voksne – selv om forlagene i den grad er blevet omlagt og salgsvilkårene skærpet. Men hvad er det egentlig for et stof, en kvalitetsbog er gjort af?

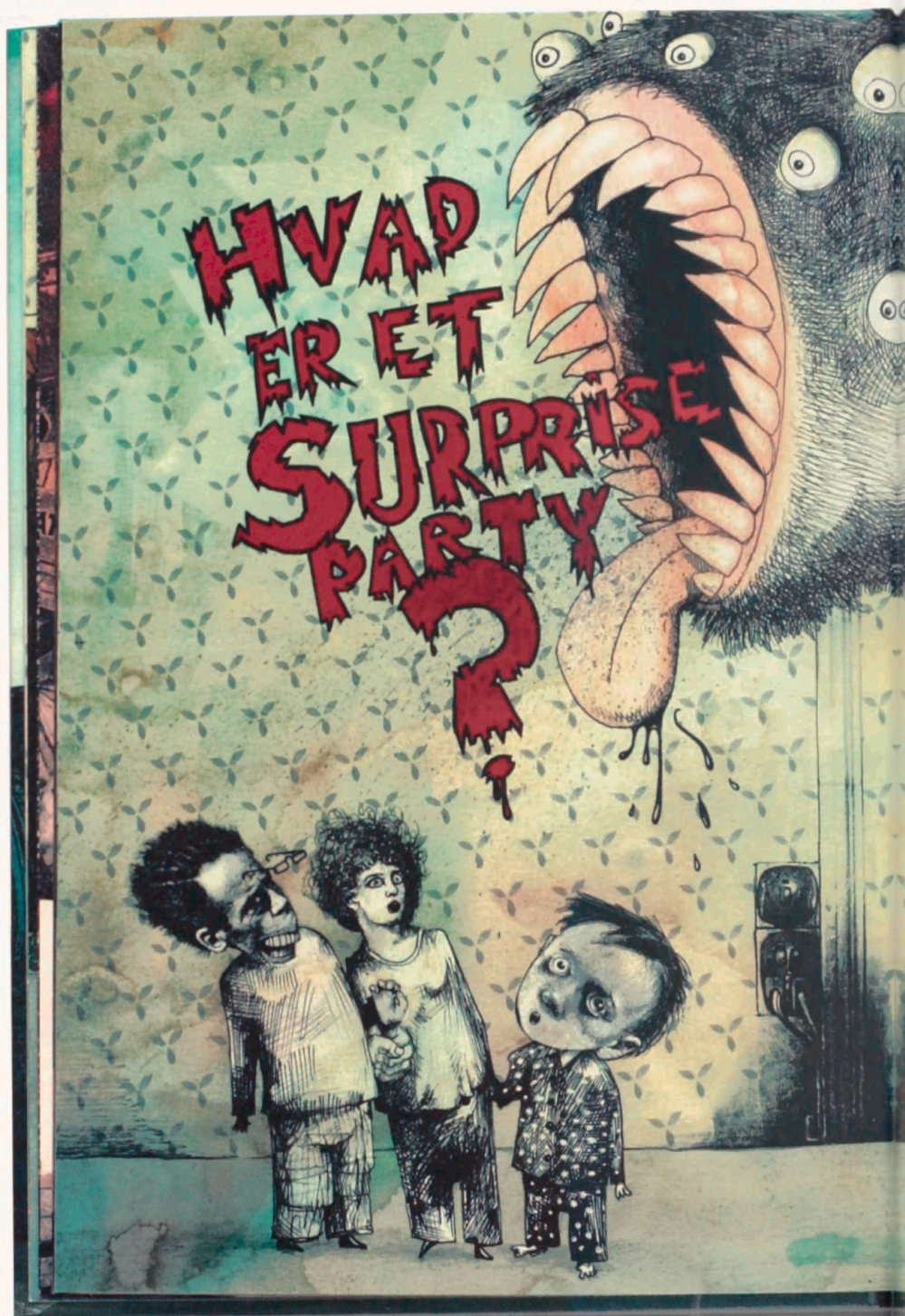
„Kvalitet er en kærlighedsaffære. Det skal være dybfølt, og derfor skal en billedbog med to linier på hver side have den samme værdi som tre kapitler i en voksenbog. Og så skal det være betydningsfuldt for alle. Det er jo fra sangeren Bjarne Jes Hansen, at jeg har mit slogan: ‚For børn og andre mennesker‘. Børn er jo ikke dummere end andre mennesker, men det bliver de ofte gjort. De er gode til at se, hvad der er kvalitet. Og bøger for børn skal have ord, rytme og billeder, så voksne kan holde ud at læse dem højt 25 gange i træk. En god børnebog kan man jo huske senere i sit liv, og derfor køber mange voksne jo også de klassikere, de selv har læst som børn“, fortæller Susanne Vebel og fortsætter: „En kvalitetsbilledbog er resultat af en kærlighedsaffære, nærmere bestemt en trekantsaffære. Det er næsten altid mig, der sætter forfatter og illustrator sammen, jeg tilrettelægger mange af bøgerne selv, og jeg blander mig i både tekst og tegninger og fungerer som koblerske mellem de to mennesker, så det bliver et fælles projekt, et fælles ‚barn‘. De to skal jo forelske sig i ideerne og i hinanden. Det er en fin trekant“.

Udenværkerne skal også fungere. „Det fysiske ved en bog er også vigtigt“, siger Susanne Vebel, „så selvom læseren ikke ved, at det er 150 g træfrit LuxoArt papir, skal papir og indbinding alligevel svare nøje til bogens indhold, så fornemmelsen af kvalitet også i dén forbindelse er i orden. Der er en sammenhæng, og især i billedbøger er den overordentlig vigtig“.

Formidlingen mangler

Da alma så dagens lys, udkom en børnebog typisk i et oplag på 4.000 eksemplarer, og heraf kunne man være sikker på at afsætte de 1.500 til bibliotekerne. Nu er førsteoplaget på 1.000, og så skal man ifølge Susanne Vebel være glad, hvis man sælger de 700. „Dengang var der både en lektørdtalelse fra en folkebibliotekar og fra en skolebibliotekar. Nu kan en dårlig lektørdtalelse i værste fald fuldstændig bremse salget af en børnebog. Hvis vedkommende, der anmelder, ikke kan lide bogen eller ikke ‚forstår‘ den, er man på den. For biblioteket er det eneste sted, bogen bliver præsenteret for brugeren“.

„Boghandlere tager nemlig ikke ret mange børnebøger hjem mere, fordi der er en myte om, at dem tjener man ikke på. Men det passer ikke. Og det er jo vigtigt, at man kan både se og røre – og snuse til – en bog, før man

"SEBASTIAN'S MONSTER" BY MARTIN GLAZ SENUP, MED ILLUSTRATION AF LARS VEGAS NIELSEN (ALMA, 2007)

„Sebastians monster“
af Martin Glaz Serup,
med illustration af
Lars Vegas Nielsen
(alma, 2007). Bogen
fik Kulturministeriets
Illustratorpris samme
år.

bestemmer sig“. Nedskæringerne på bibliotekerne medfører også, at bibliotekernes indkøb i stadig højere grad foregår centralt: „Bibliotekarerne sidder ikke med de nye bøger i hånden længere, som vi gjorde. Og de har heller ikke længere den samme kontakt med lånerne“, fortæller Susanne Vebel, der i midten af 1970'erne fik ansvaret for at udbygge det lille Rørbæk Snostrup Bibliotek med 1.800 lånere til filialbibliotek.

„Jeg brugte en del af budgettet på at indrette stedet, så det var et hyggeligt sted at være. Knud Sørensen kom og læste højt af sine digte om livet på landet. Og lånerne kunne finde kvalitetslitteratur på hylderne i stedet for de ligegyldigheder, de før havde fået tilbudt. For vi hjalp dem til at opdage den. Meget beror jo på formidlingen og på, at man tager folk alvorligt“.

alma – et unikum

Susanne Vebel har gennem årene haft sæde i en række kulturudvalg og -styrelser, senest Kulturministeriets forfatterprisudvalg for børne- og ungdomslitteratur. „Konceptet blev på et tidspunkt lavet om“, fortæller hun, „og så fortabte det sig i embedsmandsvældet. Ingen kunne eller ville oplyse noget om, hvem det nye udvalg skulle bestå af, hvordan det skulle fungere og hvornår det ville træde i kraft. Først her to år efter er det ved hjælp af en række kompetente mennesker lykkedes at realisere indstillinger og prisuddelinger. Kulturministeriets priser er immervæk de mest prestigegivende kvalitetspriser herhjemme, og man kan så blot håbe på, at de seneste par års lemfældighed nu endelig er afløst af en mere seriøs indstilling til børnelitteraturen“.

I Susanne Vebels øjne er de generelle perspektiver for kvalitetsbørnelitteraturen imidlertid ikke lyse: „Der opstår nok ikke flere almaer, og det hænger jo sammen med kulturpolitikken hele vejen ned, men jeg holder fast i mit koncept og er stolt over at kunne fejre 25 års jubilæum som uafhængig“. Og mon ikke også mormor Alma ville være stolt?

PIA JØNSSON (f. 1958), forfatter, redaktør og konceptudvikler, cand. mag. i litteratur og film, driver kommunikationsbureauet METAFOR.